

ETOUR kan utveckla turist- och resenäringen

Med den här krönikan om forskningens möjligheter att utveckla turist- och resenäringen inleder turismprofessorn Bengt Sahlberg sitt medarbetarskap i Buss & turism. Han har sin dagliga gärning vid Mitthögskolan i Östersund.

Resor sätter sina spår på våra mentala kartor. Det man upplevt med egna ögon blir ofta ett bestående minne för livet. Kyrkofadern Augustinus uttryckte värdet av resor med orden: "Världen är en bok, och den som stannar hemma läser bara första sidan".

Min egen första paketerade turistresa var vad man med ett modernt ordval skulle kunna kalla en incentiveresa. Jag hade blivit antagen till realskolan och belöningen från pappa och mamma var en resa. Min tre år äldre bror hade tidigare också belönats, då med en båtresa från Stockholm (där vi bodde) till Sundsvall. Hans berättelser från den resan satte fantasin i rörelse. Han hade fått se den märkliga skvadern i Sundsvalls museum, det imponerande Döda fallet och mycket annat. Mun mot mun metoden var då som nu en dominerande kanal för förmedling av information.

Men tillbaka till min belöningsresa. Det var inte min första resa men det var min första paketresa. Den gick från Stockholm till Göteborg och vi åkte turistbuss. Resan gick av stapeln mitt i sommaren 1949. Jag var tio år.

Muycket från resan är fortfarande tydligt inpräntat på den mentala hårdskivan efter nästan 50 år. Jag minns till exempel besöket på Nyköpings slott och gudens berättelse om Nyköpings gästabad, jag minns den maktiga Kolmården som vi läst om i skolan, kaktusplanteringen vid infarten till Norrköping gjorde intryck liksom slottet i Vadstena, polkagrassarna i Gränna, hästskjutens på Vingsås och mycket mera.

Väl framme i Göteborg blev rundturen i hamnen och på kanalerna med sightseeingbåten Paddan en upplevelse. Hela resan var fylld av spännande och fantastiska kulturar och natur. Men också att få vara tillsammans med sina föräldrar i nya miljöer och i andra sällskap är en upplevelse i sig för en tioåring. Naturligtvis var resan inte heller över vid hemkom-

sten utan fortsatte genom muntliga berättelser för kompisarna och i skolan.

Men vad har denna berättelse med forskning att göra? Jo, den ger en uppfattning om vad som döljer sig bakom den turist- och resandestatistik som redovisas i antal resor, antal gästnätter eller ekonomisk omsättning. Visst säger statistiken åtskilligt om resandets omfattning och utveckling men inte tillräckligt om vad som styr resbeteenden och resmönster. Om rese- och turistindustrin ska kunna vidareutveckla sina produkter och höja sin konkurrenskraft på marknaden krävs både god kvantitativ och kvalitativ information som beslutsunderlag.

Vad kan då forskningen bidra med? Först och främst kan vi konstatera att forskning inom turism- och resesektorn utgör en ung gren på det vetenskapliga fruktträdet. Skörden har hittills varit begränsad. Detta är någonting som alltför börjat uppmärksammas, så ock den europeiska unionen. Därför har unionen bestämt sig för att satsa på en rejäl inympning på kunskaps träd i form av ett europeiskt forskningsinstitut på turistområdet ETOUR, lokaliserat till Östersund i Sverige.

Institutet bildades 1997 och har en budget på 85 miljoner kronor för en femårsperiod. Uppgiften är att i samarbete med näringen genom forskningsinsatser fördjupa kunskapen om turismen för att därigenom lägga en grund för en positiv utveckling och i förlängningen för fler arbetstillfällen inom sektorn. Effekterna ska i första hand avläsas i norra Sverige då medlen avser utveckling inom det av EU angivna målområde 6.

De forskningsfält som näringen och forskarna vid institutet har enats om som viktiga är företagsutveckling, destinationsutveckling, natur och naturresurser samt kultur och kulturmiljöer. Teman är

bland annat framtidens turism, attraktioner och evenemang, skaleffekter och fjällturism.

Temat Framtidens turism bygger på historiska trender och nulägesanalyser som plattform för scenario- och prognosverksamhet. Inom temat Attraktioner och evenemang koncentreras intresset på turismens upplevelsesida, inte minst på paketering och prissättning av såväl natur- som kulturbaserade upplevelser.

Eftersom turismen till betydande del är en småskalig industri studeras i temat Skaleffekter på vilket sätt små och stora aktörer kan knytas till varandra i nätverk för att uppnå storskalighetens fördelar med bibehållen positiv småskalighet.

En tung del av turismen i norra Sverige utgör fjällturismen. Därför har ett specifikt tema skisserats för analyser av vinter- och sommarturism i fjällvärlden.

Inom programområden och teman pågår nu studier av produktivitet och effektivitet i företagen, benchmarking av företag, turism som produktionssystem, turistens förväntningar, kvalitetsupplevelser och lojalitet, entreprenörskap och ledarskap i nätverk, marknadsföring i nätverk, resandets livscykel, turism i kulturmiljö, miljöanpassning av turism, planeringsmodeller för naturturism mm.

Eftersom arbetet sker i nära samarbete mellan näring och forskare är förutsättningarna för effektiv kunskapsöverföring och återkoppling goda. I samtliga projekt ingår representanter för aktörerna på den turistiska arenan.

Det är naturligtvis för tidigt att redan nu presentera några på forskningen baserade kunskapsfält. Min förhoppning är dock att i en senare krönika kunna komma tillbaka och redovisa några intressanta (från från den pågående forskningsprocessen. Förväntningarna från omvärlden är ofta stora på att forskningen ska leverera generella lösningar på framtidens problem. Viss ödmjukhet kan dock vara befogad med tanke på de tänkbara ord som den danske filosofen Søren Kirkegaard har lämnat efter sig.

"Livet kan bara förstås bakåt, men det måste levas framåt."

BENGT SAHLBERG

PS Den 3-6 december 1998 arrangerar ETOUR en nordisk konferens om turismforskning i Åre där de senaste forskningsresultaten kommer att redovisas. Välkomna!